

værk, men blev i 1832 overtaget af I. C. Modeweg, der omdannede det til klædefabrik. Nye bygninger blev opført og efterhånden voksede et helt lille samfund op omkring klædefabrikken. Her var der sørget for alle fornødenheder: der var lejeboliger til både arbejdere og funktionærer, nogle med en lille nyttehave, og fabrikken drev både købmandsbutik, kro, børnehave, skole, bank og spisehus til arbejderne.

Brede Park ligger bag Brede Hovedbygning. Her findes herskabsgartneriet med drivhuse til bl.a. tomater og vindruer og ved gartnerboligen ses et smukt orangeri fra 1800-tallet. Mod vest ligger frugtterrasserne, der stammer fra den oprindelige have fra 1700-tallet, samt en bigård. I parken ses desuden et kinesisk lysthus fra slutningen af 1700-tallet. Fra Hovedbygningens havestue fører en nyplantet u-formet lindeallé gennem haven. I parken findes stadig enkelte træer fra 1800-tallet – nemlig en kæmpe-thuja, en ægte kastanje og en taks.

Over for Brede Hovedbygning ligger to hvidkalkede længer ved Brede Dam, Mesterlængen og Staldlængen, hvor der er boliger, hestestald og honningbutik. Langs Brede Allé ligger den gule Lange Længe opført i 1833 med boliger. Syd for den gule længe ses en hvidpudset bygning fra 1912, der tidligere var Brede Ny Købmands- hus og to Mestervillaer fra 1903-04.

Går man længere mod syd ses på venstre hånd et rødt dobbelthus opført i 1895 som mesterbolig, og derefter en stor gul bygning, der blev opført i 1893 som skole for Klædefabrikkens børn. I 1922 blev skolen udvidet med den gulkalkede, nyklassicistiske bygning overfor.

Fuglevad Vandmølle har eksisteret i mere end 500 år. Den nuværende Vandmølle er fra 1874, ejes af Lyngby-Taarbæk Kommune og benyttes til kursusformål og møder. Op mod Frilandsmuseet ligger Den Gudmannske Villa, 'Villa Folevad' fra 1873, der senere var børnehjem. Over for ligger det gamle møllerhus.

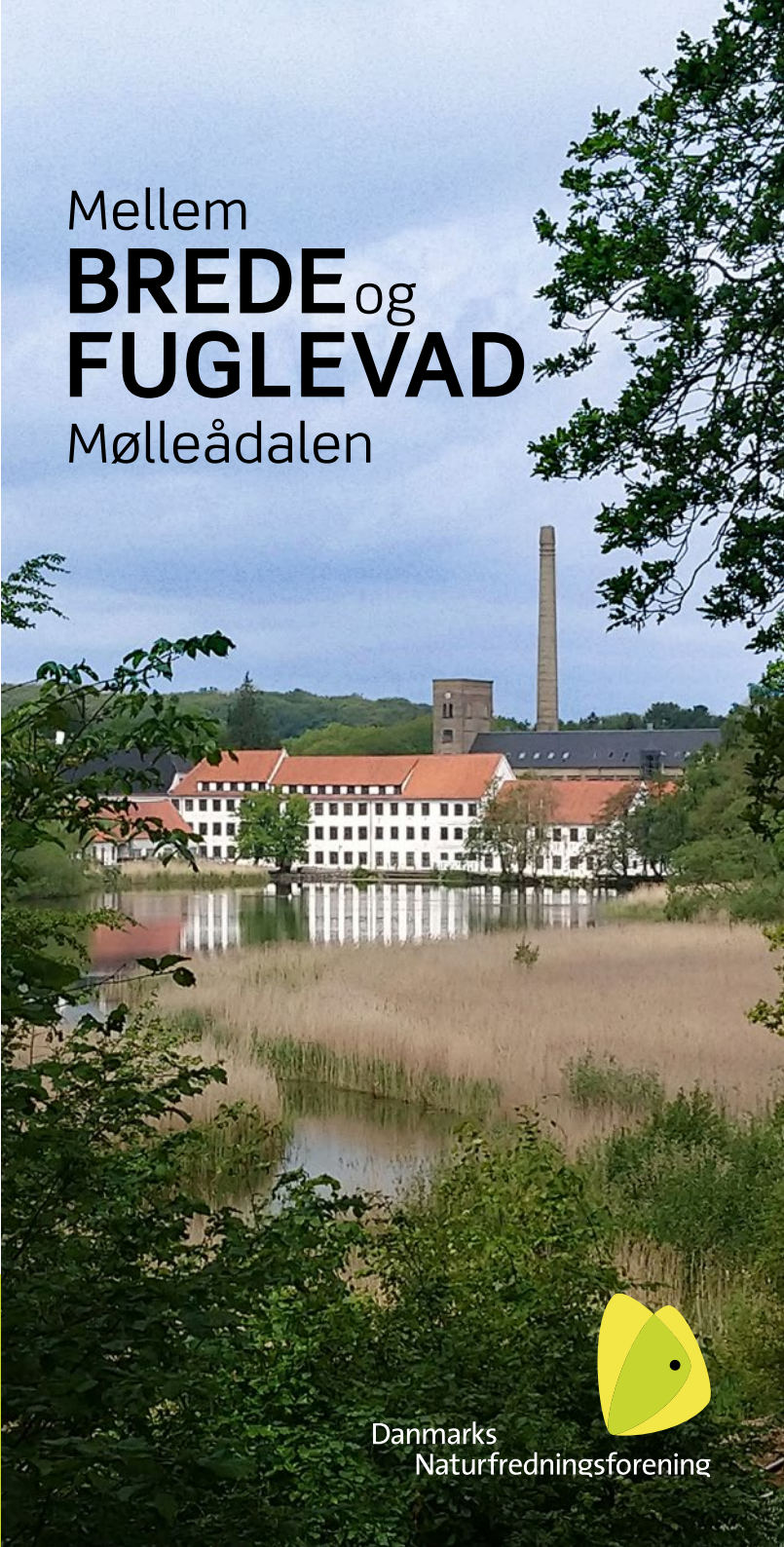
Fuglevad Vindmølle ligger på Frilandsmuseet på toppen af Møllebakken bag Den Gudmannske Villa og kan ses gennem træerne på Frilandsmuseet. Den blev opført 1832 som supplement til Vandmøllen. Vindmøllen er den eneste museumsbygning på Frilandsmuseet, der står på sin oprindelige plads.

Udgivet af Danmarks Naturfredningsforening i Lyngby-Taarbæk, 2019.
www.dn.dk/lyngby-taarbaek, tlf. 3057 4217.

Udgivet med støtte fra Nordea-fonden

Fotos: Jan E. Johnsson, Henrik Halberstadt, Ida Lindquist og Hans Nielsen. Fra Scanpix: Gert S. Laursen, Lars Laursen, Ole Gabrielsen, Karsten Schnack, Susan Müller-Elmau, Johnny Madsen, Leif Schack-Nielsen, Steen Agger, Sven Halling og Gerth Hansen
Layout: Koch&Falk. Tryk: TrykTeam, 1. oplag 25.000 eksemplarer.

NORDEA
FONDEN

Mellem **BREDE** og **FUGLEVAD** Mølleådalen

Danmarks
Naturfredningsforening

◀ Forsidebillede: Brede Værk og ådalen set fra udkigspunktet ved den nordlige ende af Caroline Amalie Vej

TURFORSLAG

Mølleådalens smukke og varierede natur og landskab kan opleves på en rundtur mellem Brede og Fuglevad. På vestsiden - langs Brede Allé - kan man opleve rester af den gamle bøgeallé, der lukker sig over vejen og den nyere lindeallé samt meget gamle egetræer. Landskabet er præget af åbne, flade arealer med græs/eng og mod åen af både rørskov, pilekrat og ellesump. Her kan man enten benytte Brede Allé eller trampestien langs græsningsfolden og rørskoven.

På østsiden kan man opleve stejle, skovklædte skrænter domineret af bøgetræer. Her får man en unik oplevelse af at være fjernt fra bebygget område. Flere steder er der fine udsigter både til Mølleåen og hen over ådalen. Ved Caroline Amalie Vej er der et flot kig til Brede Værk. Ca. midtvejs går "skolestien" på tværs af ådalen med en bro over Mølleåen. Kommer man sejlende på Mølleåen, opleves åens mange smukke slyngninger gennem rørskoven.

- Løvtræer
- Eng
- Rørsump
- Elle- og pilemose
- Vand
- Park og haver
- Vej
- - - Sti
- ⌋ Bro
- ☼ Udsigtspunkt
- ▮ Bygninger

NATUR

Mølleådalen mellem Brede og Fuglevad rummer både værdifuld natur, et smukt landskab og store kulturhistoriske værdier. Langs Mølleåen er det rørskov, ellesump og pilekrat, der skaber en rig og varieret natur, mens det på land er de skovbevoksede skrænter og de lysåbne enge. Det smukke landskab er synligt fra stierne på begge sider af åen og fra Brede. Området er et yndet udflygtsmål. Her kan man besøge Frilandsmuseet, Brede Park og Brede Spisehus. Parken og Spisehuset har åbent hele året.

Landskabet. Mølleådalen blev dannet af smeltevandet under sidste istid og strækker sig fra Bastrup Sø til Øresund. Mellem Fuglevad og Brede har opstemningen af åen skabt relativt store vådområder med rørskov, ellesump og pilekrat. Der bliver på begge sider af ådalen foretaget naturpleje for at sikre en god udsigt til ådalens "vilde" natur. De krogede ege giver sammen med de historiske bygninger landskabet en enestående kvalitet.

Mølleåfredningen omfatter Mølleådalen fra Lyngby Sø til Øresund. Fredningssagen blev rejst af Danmarks Naturfredningsforening i 1993 og gennemført i 2001. Fredningen omfatter ca. 418 ha og har til formål at opretholde og gøre det muligt at forbedre områdets kulturhistoriske, landskabelige og naturmæssige værdier. Fredningen har allerede haft stor betydning for Mølleådalen, idet den har forhindret en hel række projekter, der var i strid med fredningens formål. Det gælder bl.a. omfattende rydninger af ellesump og pilekrat, der ville have forarmet den rige natur mellem Brede og Fuglevad. Alle de historiske bygninger i området er bygningsfredet.

ET RIGT PLANTELIV

Ellesump, rørskov og pilekrat findes på de mest våde area-
ler langs Mølleåen. I ellesumpen vokser rød-el, der kan tåle at
have rødderne vanddækket i lange perioder. Ellesumpen er både
næringsrig og lysåben, og har en rig bundvegetation med bl.a.
eng-kabbeleje, bregner, gul iris og starer. Nogle steder er der pile-
krat og enkelte birke. Rørskoven består hovedsagelig af tagrør, men
her vokser også solbær, og nogle steder er den ved at udvikle sig til
fattigkær med tørvemusser og bregner.

De stejle, skovbevoksede skrænter på østsiden af ådalen er do-
mineret af bøg og her findes en række relativt sjældne planter som
blå anemone, finger-star, druemunke, smalbladet klokke, kantet
konval og bjerg-perikon. Ved skrænternes fod vokser bl.a. skælrod
og orkidéen nikkende hullæbe.

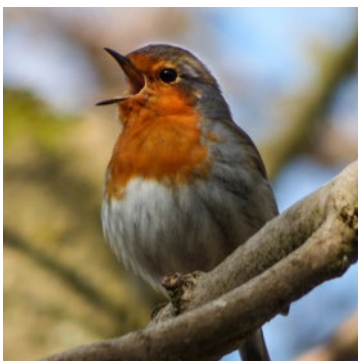
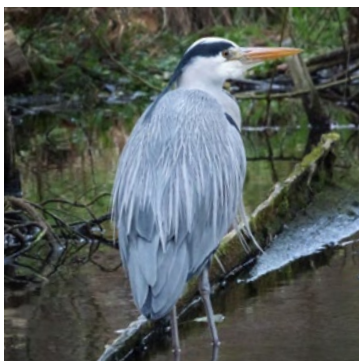
Eng-kabbeleje ▲ ▲ Smalbladet klokke
Kantet konval ▼ ▼ Skælrod

Kåltidsel ▲ ▲ Blåhat med blåfugl
Orkidéen Skov-hullæbe ▼ ▼ Stor fladstjerne med Aurora
sommerfugl

På engen ved Brede Allé ses bl.a. kåltidsel, blåhat, stor fladstjerne,
orkidéen skov-hullæbe og svalerod. Langs Brede Allé er en del af
den gamle bøgeallé stadig bevaret op mod hegnet til Frilandsmu-
seet, og den danner et smukt 'tag' over grusvejen. Alléen mellem
de to rækker træer er meget smal, da den ikke var beregnet til
kørsel, men til spadsereture for herskabet på Brede Hovedbygning.
Mod Fuglevad er den gamle bøgeallé erstattet af en lindeallé.
Engen mellem Fuglevad og den gamle skole bliver plejet af Natur-
fredningsforeningen med le og spade for at bevare det værdifulde
planteliv. Ved Brede har Brede Kogræsserforening dexterkøer og
-kvier på græs om sommeren for at afgræsse engen og skovmo-
sen. Ved Brede Dam ses bl.a. brudelys, kær-galtetand og hyldebla-
det baldrian, mens der ved Fuglevad Vandmølle bl.a. vokser dunet
vejbred og engkarse.

De gamle, krogede ege på begge sider af Mølleådalen tilfører
området en særlig oplevelsesmæssig kvalitet, og er værter for en
mangfoldighed af insekter og svampe, der kun lever på gamle ege,
f.eks. svampen oksetunge. De smukke egetræer fortsætter mod
vest bag hegnet op mod Frilandsmuseet.

Isfugl ▲ ▲ Hvinænder
Fiskehejre ▼ ▼ Rødhals

SPÆNDENDE FUGLELIV

I den varierede natur er der et rigt fugleliv. I Brede Dam yngler knopsvane, grågåås, gråand og blishøne og i de opsatte kasser yngler hvinanden. I krat og skov langs åen starter natuglens tuden allerede i december og i den sene vinter høres den store flagspættes trommen og spætmejsen tjuitt-tjuitt. Senere dominerer solsorten lydbilledet, og der høres mange andre sangfugle, bl. a. gransangerens karakteristiske tjif-tjaf og munkens melodiske fløjt. Gærdesmutten og rødhalsen vimser rundt i de lave træer og buske. Vandriksen holder til i røskoven, og om foråret kan man høre dens karakteristiske stemme, som minder om et grisehyl. Musvågen yngler i ellesumpen og kan ses svævende højt over området mellem Fuglevad og Brede. Sent på foråret høres gøgens kuk-kuk. Tidligt på sommeren flyver svaler og mursejlere over søen, og bysvalen yngler i de gamle bygninger ved Brede Værk.

Ravn, hættemåge, skarv og fiskehejre ses hele året og fiskehejren har sin faste fiskeplads ved bredden. Man kan være heldig at se

Brede Værk, 1798 ►

isfuglen langs Mølleåen. Den har tilnavnet "det blå lyn", fordi den oftest kun ses som et glimt i høj fart.

I åen ses i vinterhalvåret bl.a. stor skallesluger, troldand, taffeland og lille lappedykker, og man kan være heldig at se vandstær og bjergvipstjert.

Af pattedyr ses ikke blot talrige egern og mus - i ådalen holder desuden en lille bestand af rådyr til. De skjuler sig normalt i røskoven og ellesumpen omkring åen, men græsser ved solopgang og skumring på engene ved Brede Allé.

Fisk, muslinger og padder. I Mølleåen og mølledammene lever bl.a. aborre, gedde, skalle og brasen, og når vandet er klart, glimter malermuslingerne på bunden.

Egern ▲ ▲ Aborre
Rådyr ▼ ▼ Gedde

KULTUR

Kulturhistorien går helt tilbage til vikingetiden, da de første opstemninger på Mølleåen blev etableret. Senere er Mølleåens vandkraft blevet udnyttet til at drive hele 10 møller fra Furesøen til Øresund: Frederiksdal Mølle, Lyngby Nordre Mølle, Lyngby Søndre Mølle, Fuglevad Mølle, Brede Værk, Ørholm Værk, Nymølle, Stampern, Raadvad og Strandmøllen.

Oprindeligt blev vandkraften anvendt i kornmøller, men i 1600-tallet befalede kongen, at den hovedsagelig skulle anvendes i industrimøller til produktion af våben og krudt til tidens store krige. Senere producerede de bl.a. varer af kobber, jern, papir og klæde. I 1800-tallet opstod der i Brede et unikt fabrikssamfund omkring Brede Klædefabrik, som lukkede i 1956.

Hele Mølleådalen - der også kaldes 'Industriens Vugge' - er det ældste industriområde i Danmark, og er af Kulturarvsstyrelsen udpeget som nationalt industriminde.

Frilandsmuseet har sin nordlige indgang på I.C. Modewegs Vej, en ældgammel hulvej med en smuk lindeallé, der mod vest fører op mod Kongevejen.

Brede Værk kan spores helt tilbage til 1370. I 1600-tallet var her krudtværk og kornmølle, senere kobberværk. I 1795 blev Brede Hovedbygning opført i klassicistisk stil som landsted for Brede Værks ejer, Peter van Hemert. Værket var da kobber- og messing-

Brede Hovedbygning og de to hvide længer, 2019 ►